The Role of Attachment Styles and Resilience in Predicting Social Adjustment among Orphaned and Neglected Adolescents

1- Fateme Bohlulzade
M.A. in Psychology, Department of Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran. (Corresponding Author)
bohlulzade.fm@gmail.com

2- Mohammad Narimani
PhD in Psychology, Department of Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.

3- Sajjad Basharpoor
PhD in Psychology, Department of Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.

Keywords
Attachment styles, Resilience, Social adjustment, Orphaned and neglected adolescents.

Received: 2025/10/31
Revised: 2025/12/01
Accepted: 2026/07/29

Introduction: Adolescents who have lost or lack parental care often experience difficulties in emotional regulation and social interactions due to the absence of a stable family environment. This study aimed to investigate the role of attachment styles and resilience in predicting social adjustment among orphaned and neglected adolescents in Ardabil, Iran.

Method: This study was a descriptive–survey research with a correlational design and an applied objective. The statistical population included all adolescents residing in welfare centers under the supervision of the Ardabil Welfare Organization in 2019. A total of 90 adolescents were randomly selected as the sample. Data were collected using the Bell Social Adjustment Scale (1961), the Connor–Davidson Resilience Scale (2003), and the Hazan and Shaver Attachment Style Questionnaire (1987). Data were analyzed using SPSS software and the multiple regression analysis method.

Findings: The results showed a significant relationship between attachment styles and resilience with social adjustment. Social adjustment had a positive correlation with secure attachment style and resilience, and a negative correlation with avoidant and ambivalent insecure attachment styles. Moreover, attachment styles and resilience were able to explain a considerable portion of the variance in social adjustment, with ambivalent insecure attachment style being the strongest negative predictor, while resilience and secure attachment style served as positive predictors.

Discussion: Secure attachment style and high resilience, through self-esteem and effective strategies such as social support, act as positive predictors of social adjustment. In contrast, insecure attachment styles act as negative predictors due to emotional distress. Therefore, strengthening resilience and promoting secure attachment can improve the social adjustment of orphaned and neglected adolescents.

Citation: Bohlulzade F, Narimani M, Basharpoor S. (2026). The Role of Attachment Styles and Resilience in Predicting Social Adjustment among Orphaned and Neglected Adolescents. Social Welfare Quarterly. 26(2), 253-278. doi:10.32598/refahj.26.2.4766.1
URL: http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-4539-en.html

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

Extended Abstract

Introduction

Orphaned and neglected adolescents (aged 10–18) are vulnerable due to parental death, chronic illness, economic hardship, or other social challenges, and often reside in care centers (Ding et al., 2023; Ebrahimi et al., 2022). The absence of a complete family environment can result in significant psychological, emotional, and social consequences, affecting personality development and social skills (Tripathy & Sahu, 2019). These adolescents often struggle with communication, emotional regulation, and forming positive relationships, and their social adjustment is significantly lower than peers in intact families (Telitsyna). Social adjustment—the ability to regulate cognition and behavior to meet social demands—plays a crucial role in life satisfaction and preventing antisocial behaviors (Agbaria, 2020; Lee & Fletcher., 2023; Nurdin & Saufa, 2020).

Attachment styles and resilience are key predictors: secure attachment fosters emotional regulation and self-esteem, whereas avoidant and ambivalent styles are linked to behavioral problems (Shirazi et al., 2022); resilience, as the capacity to cope with adversity and recover functioning, also serves as a protective factor (Vatandoust et al., 2024). Understanding these relationships in orphaned and neglected adolescents can inform effective interventions. Therefore, this study examined the relationship between attachment styles, resilience, and social adjustment in this population.

Method

This descriptive–survey study employed a correlational design. The population included all adolescents residing in Ardabil Welfare Organization care centers (N = 196). A minimum of 50 participants is adequate for correlational studies; however, 90 adolescents were selected via convenience sampling to enhance analytical accuracy. Ethical standards were observed, including informed consent, confidentiality, and voluntary participation, and participants could withdraw without consequences.

Three instruments were administered: Bell's Social Adjustment Questionnaire (1961; 32 items, $\alpha = 0.85$), the Connor–Davidson Resilience Scale (2003; 25

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

items, α = 0.92), and Hazan and Shaver's Attachment Questionnaire (1987; 21 items measuring secure, avoidant, and ambivalent styles; α = 0.91, 0.88, 0.80, respectively). Data were analyzed using SPSS-27 via descriptive (mean, SD, frequency) and inferential statistics (Pearson correlation and multiple regression).

Findings

In this study, 90 orphaned and neglected adolescents participated with a mean age of 16.08 years and a standard deviation of 1.29. Based on the correlation matrix, social adjustment was positively and significantly correlated with secure attachment ($r=0.56$, $p < 0.01$) and resilience ($r=0.68$, $p< 0.01$), and negatively and significantly correlated with avoidant ($r=-0.48$, $p< 0.01$) and ambivalent attachment styles ($r=-0.71$, $p< 0.01$). Multiple regression analysis indicated a total correlation of 0.76 between attachment styles and resilience with social adjustment, and the coefficient of determination ($R^2 =0.58$) showed that these variables explained 58% of the variance in social adjustment, confirming a significant predictive relationship. Beta coefficients further revealed that secure attachment ($\beta=0.26$, $t =2.21$, $p< 0.05$), ambivalent attachment ($\beta=-0.50$, $t =-4.73$, $p< 0.01$), and resilience ($\beta=0.30$, $t =2.36$, $p< 0.05$) significantly predicted social adjustment, with ambivalent attachment contributing the most to its prediction.

Discussion

The present study aimed to examine the relationship between attachment styles and resilience with social adjustment in orphaned and neglected adolescents. Findings indicated that secure attachment was positively associated with social adjustment, while avoidant and ambivalent attachment styles were negatively and significantly related, consistent with previous studies (Farsijani et al., 2022; Khan & Kamal, 2023; Pourkord et al., 2021; Sochos & Aleem, 2022).

Adolescents deprived of parental care and early favorable experiences often exhibit emotional instability, low trust in others, and difficulty establishing close relationships, which contributes to the development of insecure attachment styles and lower social adjustment. Conversely, securely attached individuals are better able to regulate negative emotions, maintain satisfying social relationships, and cope effectively with stress and parental loss (Schenck et al., 2016). Additionally,

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

resilience was positively and significantly correlated with social adjustment and served as a predictor of positive social behaviors and adaptive functioning, aligning with studies by (Gao et al., 2019; Vatandoust et al., 2024; Worku et al., 2018). Resilience enables adolescents to use negative experiences such as parental loss as opportunities for growth, enhancing coping and problem-solving skills, emotional regulation, and focusing on strengths, thereby improving social adjustment. The integration of resilience and adaptive skills provides an effective mechanism for managing life stressors and promoting social functioning. Limitations of this study include the self-report method and the focus on a single care center, which may restrict generalizability. Future research is recommended to incorporate interviews, more diverse samples, and interventions such as training programs to enhance resilience and attachment security in orphaned and neglected adolescents, ultimately improving their social adjustment.

Ethical considerations

Authors' contributions

All authors contributed to designing, running, and writing all parts of the research.

Funding

No direct financial support was received from any institution or organization for the preparation of this article.

Conflicts of interest

This article does not overlap with other published works of the authors.

Acknowledgments

We thank the anonymous reviewers for their useful comments, which greatly contributed to improving our work.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

نقش سبکهای دل‌بستگی و تاب‌آوری در پیش‌بینی سازگاری اجتماعی نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست

۱. فاطمه بهلول‌زاده
کارشناسی ارشد روانشناسی، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران. (نویسنده مسئول)
bohlulzade.fm@gmail.com

۲. محمد نریمانی
دکتر روانشناس، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

۳. سجاد بشرپور
دکتر روانشناس، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

مقدمه: ***نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست به دلیل فقدان تجربه زندگی خانوادگی، با ضعف در ارتباطات اجتماعی و عاطفی مواجه‌اند. این پژوهش با هدف بررسی نقش سبکهای دل‌بستگی و تاب‌آوری در پیش‌بینی سازگاری اجتماعی این نوجوانان در شهر اردبیل انجام شد.***

روش: *پژوهش حاضر توصیفی-پیمایشی از نوع همبستگی و از نظر هدف، کاربردی بود. جامعه آماری شامل همه نوجوانان ساکن در مراکز نگهداری سازمان بهزیستی اردبیل در سال ۱۳۹۸ بود که از میان آنان ۹۰ نفر به‌صورت تصادفی انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها عبارت بودند از پرسشنامه سازگاری اجتماعی بل (۱۹۶۱)، مقیاس تاب‌آوری کانر و دیویدسون (۲۰۰۳) و پرسشنامه سبکهای دلبستگی هازن و شاور (۱۹۸۷). داده‌ها با نرم‌افزار SPSS و با روش تحلیل رگرسیون چندگانه تجزیه‌وتحلیل شدند.*

یافته‌ها: *بین سبکهای دل‌بستگی و تاب‌آوری با سازگاری اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد. سازگاری اجتماعی با سبک دل‌بستگی ایمن و تاب‌آوری همبستگی مثبت و با سبکهای ناایمن اجتنابی و دوسوگرا همبستگی منفی داشت. همچنین سبکهای دل‌بستگی و تاب‌آوری توانستند بخش قابل‌توجهی از واریانس سازگاری اجتماعی را تبیین کنند که در این میان سبک دل‌بستگی ناایمن دوسوگرا قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده منفی و تاب‌آوری و دل‌بستگی ایمن پیش‌بینی‌کننده‌های مثبت بودند.*

بحث: *سبک دل‌بستگی ایمن و تاب‌آوری بالا از طریق عزت‌نفس و راهبردهای مؤثر مثل حمایت اجتماعی، پیش‌بینی‌کننده مثبت سازگاری اجتماعی‌اند. در مقابل، سبکهای ناایمن به دلیل پریشانی عاطفی، پیش‌بینی‌کننده منفی هستند؛ بنابراین تقویت تاب‌آوری و دل‌بستگی ایمن می‌تواند سازگاری اجتماعی نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست را بهبود بخشد.*

واژه‌های کلیدی

سبکهای دل‌بستگی، تاب‌آوری، سازگاری اجتماعی، نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست.

تاریخ دریافت: *۱۴۰۴/۰۸/۰۹*

آخرین اصلاح: *۱۴۰۴/۰۹/۱۰*

تاریخ پذیرش: *۱۴۰۵/۰۵/۰۷*

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

مقدمه

نوجوانان بدسرپرست و بی‌سرپرست، (۱۸–۱۰ سال) بر اثر فوت والدین، مشکلات اقتصادی، سوءرفتار، غفلت یا سایر شرایط آسیب‌زا، از حمایت خانوادگی مؤثر محروم می‌شوند (ابراهیمی و همکاران، ۲۰۲۲). این نوجوانان در مراکز نگهداری، تفاوتهایی در رفتار و شخصیت نسبت به هم‌سالان خود نشان می‌دهند (دینگ[1] و همکاران، ۲۰۲۳). براساس گزارش یونیسف[2] (۲۰۲٤)، به ازای هر ۱۰۰ هزار کودک، ۱۰۲ کودک در مراکز شبانه‌روزی زندگی می‌کنند. در ایران نیز ۵۸۸۹۳ کودک تحت حمایت بهزیستی‌اند که ۳۸۹۱ نفر مجهول‌الهویه و ۸۳۱٦ نفر فاقد سرپرست مؤثرند (سالنامه آماری، ۱٤۰۳).

این نوجوانان به‌دلیل محرومیت از حمایتهای والدین، در معرض مشکلاتی مانند آسیبهای هیجانی و روانی، تأخیرهای شناختی، اختلالات روان‌شناختی، سوءمصرف مواد و رفتارهای خودآسیب‌رسان قرار دارند (ککوبولسکی[3] و همکاران، ۲۰۲۲؛ تریپسی و ساهو[4]، ۲۰۱۹). افزون بر این، تجربه سوءرفتار و غفلت، به‌ویژه در نوجوانی، شایع است و می‌تواند پیامدهایی پایدار برای سلامت و رشد شخصیت فرد داشته باشد (لانگ[5] و همکاران، ۲۰۲۰). نوجوانانی که تجربه زندگی خانوادگی ندارند نیز بیشتر در روابط بین‌فردی، تنظیم هیجان، حل مسئله و سازگاری اجتماعی[6] با دشواری بیشتری مواجه‌اند (تلیتسینا[7]، ۲۰۲۱).

سازگاری به راهبردهایی اشاره دارد که فرد برای مقابله با تعارضات محیطی به کار می‌برد (سادوک و همکاران، ۲۰۰۷). انطباق با نظامهای اجتماعی و تنظیم رفتار در بافت اجتماعی است (ژانگ و شیا، ۲۰۲۱). فرآیند سازگاری اجتماعی را می‌توان فرآیند جامعه‌پذیری مستمر انسانها دانست (هلنز–هارت، ۲۰۱۹).

سازگاری به‌عنوان مسئله کلیدی نوجوانی زیربنای کارکرد مطلوب، تسهیل‌کننده رضایت

1. Ding
2. UNICEF
3. Kobulsky
4. Tripathy and Sahu
5. Lang
6. social adaptation
7. Telitsyna

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

از زندگی بالاتر و از مؤلفه‌های نوجوان رشد یافته درزمینه اجتماعی و در ارتباط با سایرین است. از سویی، وجود ناسازگاری موجب ایجاد مشکل در روابط اجتماعی و گرایش به انحرافات ضداجتماعی می‌شود (آگباریا[1]، ۲۰۲۰). نوجوانانی که از نعمت داشتن خانواده محروم بوده و در محیط نامطلوب و دور از احساسات عاطفی رشد می‌یابند، توانایی برقراری ارتباط مناسب و تعاملات اجتماعی را ندارند. درواقع، این کودکان نمی‌دانند در شرایط اجتماعی چگونه رفتار کنند و در موقعیتهای اجتماعی کمتر حاضر می‌شوند (عزیزی و همکاران، ۲۰۲۵). حمایتی که نوجوانان از مراقبان خود دریافت می‌کنند و کیفیت پیوندی که با آنها برقرار می‌کنند، عواملی حیاتی در تعیین سازگاری نوجوانان با شرایط محیطی هستند (شر–سنسور[2] و همکاران، ۲۰۲۰).

والدین به‌عنوان اولین معلمان کودک برای رشد سازگاری اجتماعی کودک مهم هستند. رابطه بین کودکان و والدین، منبعی عاطفی و شناختی برای کودکان محسوب می‌شود تا محیط و زندگی اجتماعی خود را کاوش کنند (امینی و همکاران، ۲۰۲۲). سبکهای دل‌بستگی[3] معمولاً رفتارها و روشهای بیان عواطف، محبت و احساسات نسبت به یک شخصیت دل‌بستگی هستند (سیگل[4]، ۲۰۲۰).

سه سبک دل‌بستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا در کودکی تفسیر شده‌اند که در بزرگ‌سالی نیز تأیید می‌شوند. سبک دل‌بستگی ایمن که با تصویری مثبت از خود و دیگران، توانایی اعتماد و احساس امنیت در روابط مشخص می‌شود؛ سبک دل‌بستگی اجتنابی که با بی‌اعتمادی به دیگران، فاصله‌گیری عاطفی و نفی نیاز به نزدیکی همراه است و سبک دل‌بستگی دوسوگرا که با نگرانی مداوم از طردشدن، وابستگی شدید و دوسوگرایی در روابط توصیف می‌شود (لنکاستر[5] و همکاران، ۲۰۲۳). کودکان دارای دل‌بستگی ایمن،

1. Agbaria
2. Sher-Censor
3. attachment styles
4. Siegel
5. Lancaster

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]
[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

توانایی کشف محیط‌های جدید و برقراری روابط مثبت با دیگران را از خود نشان می‌دهند، درحالی‌که کودک دل‌بستگی ناایمن اعتمادبه‌نفس ندارد، به محیط خود پاسخ ضعیفی می‌دهد یا فاقد مهارتهای اجتماعی است (یونیر[1]، ۲۰۲۱).

پژوهشها حاکی از آن است که ناسازگاری روانی و سبکهای دل‌بستگی در نوجوانان بی‌سرپرست مرتبط هستند (خان و کمال، ۲۰۲۳). یافته پورکرد و همکاران (۲۰۲۱) نشان داد که شخص دلبسته ایمن، مشکلات سازگاری کمتری دارد، درحالی‌که افراد دلبسته ناایمن، دارای توانایی سازگاری کمتری هستند. همچنین، با افزایش سبک دل‌بستگی ایمن و کاهش سبک دل‌بستگی دوسوگرا و اجتنابی، سازگاری اجتماعی افزایش می‌یابد (فارسی‌جانی و همکاران، ۲۰۲۲؛ پورسلطانی زرندی، ۲۰۲٤). یافته سلطانی‌پور و همکاران (۲۰۲٤) نشان‌دهنده ارتباط سبک دل‌بستگی ایمن با سازگاری اجتماعی نوجوانان بود.

سبکهای دل‌بستگی و فرزندپروری، از طریق فرآیندها و مکانیسمهای شناختی و هیجانی به پیامدهای مثبتی مانند تاب‌آوری منجر می‌شوند (پورکرد و همکاران، ۲۰۲۱).

یکی از عواملی که می‌تواند به نوجوانان کمک کند تا از شرایط نامطلوب خانوادگی عبور کرده و به زندگی مستقل وارد شوند، تاب‌آوری است. انجمن روان‌شناسی آمریکا، تاب‌آوری را پیامد سازگارشدن موفقیت‌آمیز با تجربه‌های دشوار زندگی، به‌ویژه از طریق انعطاف‌پذیری ذهنی، عاطفی و رفتاری و سازگاری با مطالبات بیرونی و درونی تعریف می‌کند. تاب‌آوری از طریق تعامل منابع مختلف داخلی و خارجی ایجاد می‌شود که شامل مسیرهای متعدد و سیستمهای پویا از ویژگیهای فردی، خانوادگی و اجتماعی است (سرون[2] و همکاران، ۲۰۲۰).

تاب‌آوری، به‌عنوان بازگشت ظرفیت نوجوانان، نقش مهمی در زندگی یک نوجوان بی‌سرپرست یا بدسرپرست برای رویارویی با ناملایمات دارد که می‌تواند به‌طور مؤثر با

1. Yuniar
2. Theron

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]
[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

موقعیتهای چالش‌برانگیز زندگی سازگار شوند (اونکاری و ایتاگی[1]، ۲۰۱۹). پژوهشها حاکی از آن است که تاب‌آوری و عوامل اجتماعی در نوجوانان و جوانان بی‌سرپرست و والدین جداشده مرتبط هستند (سوسرلند[2] و همکاران، ۲۰۲۲). یافته گائو[3] و همکاران (۲۰۱۹) نشان داد که سازگاری اجتماعی مثبت نوجوانان از طریق تاب‌آوری قابل‌پیش‌بینی است و تاب‌آوری در فرزندان بی‌سرپرست از عوامل اصلی محافظتی است که آنها را قادر به رشد خود می‌کند (ورکو[4] و همکاران، ۲۰۱۸).

همچنین، یافته‌ها نشان‌دهنده ارتباط مثبت میان تاب‌آوری و سازگاری اجتماعی نوجوانان بود (وطن‌دوست و همکاران، ۲۰۲٤؛ نجاری و همکاران، ۲۰۲۱؛ پورحسین لزرجانی و نویدی‌مقدم، ۲۰۲۲) و اینکه تاب‌آوری توان پیش‌بینی سازگاری اجتماعی در نوجوانان را دارد (وطن‌دوست و همکاران، ۲۰۲٤).

فقدان مراقبت پایدار والدین، نوجوانان را در معرض پیامدهای نامطلوب روان‌شناختی و الگوهای مقابله‌ای ناکارآمد قرار می‌دهد (هیلز[5] و همکاران، ۲۰۲۱؛ مرکول و وولچانسکیا[6]، ۲۰۲۱). تداوم این آسیبها سازگاری اجتماعی آنان را تحت‌تأثیر قرار داده و ضرورت شناسایی سازوکارهای محافظتی مؤثر را برجسته می‌کند. با وجود گسترش پژوهشها درباره پیامدهای بی‌سرپرستی، بررسی هم‌زمان نقش سبکهای دل‌بستگی و تاب‌آوری در تبیین سازگاری اجتماعی نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست، به‌ویژه در بستر فرهنگی ایران، کمتر موردتوجه قرار گرفته است.

این خلأ پژوهشی در حالی اهمیت بیشتری می‌یابد که براساس سالنامه آماری (۱٤۰۳)، تعداد خدمت‌گیرندگان مراکز شبانه‌روزی استان اردبیل ۱۱۱۸ نفر گزارش شده است. چنین آماری بیانگر گستره قابل‌توجه جمعیت نوجوانان تحت مراقبت و ضرورت توجه پژوهشی به عوامل مؤثر بر سازگاری اجتماعی آنان است. ازاین‌رو، پژوهش حاضر با هدف بررسی

1. Onkari and Itagi
2. Sutherland
3. Gao
4. Worku
5. Hillis
6. Merkul and Volchanskaya

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]
[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

نقش سبکهای دل‌بستگی و تاب‌آوری در پیش‌بینی سازگاری اجتماعی نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست انجام شد.

روش

پژوهش حاضر بر اساس ماهیت و روش، یک پژوهش توصیفی-پیمایشی از نوع همبستگی و ازنظر هدف، کاربردی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل همه نوجوانان ساکن در مرکز نگهداری کودکان بی‌سرپرست و بدسرپرست سازمان بهزیستی شهر اردبیل در سال ۱۳۹۸ به تعداد ۱۹۶ نفر بود. برای تعیین حجم نمونه، از قاعده گرین (۱۹۹۱) استفاده شد که برای رگرسیون چندگانه حجم نمونه را حداقل 50+ 8m (m= تعداد پیش‌بینی کننده‌ها) توصیه می‌کند. با توجه به ٤ متغیر پیش‌بینی (سه سبک دل‌بستگی و تاب‌آوری)، حداقل حجم نمونه ۸۲ نفر برآورد شد. همچنین تباچنیک و فیدل (۲۰۰۷) نیز فرمول m8+ N>50 را برای رگرسیون چندگانه استاندارد می‌دانند. در این پژوهش، برای افزایش قدرت آماری، ۹۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند.

ملاحظات اخلاقی متناسب با شرایط نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست رعایت شد: رضایت آگاهانه شفاهی کسب شد، بر داوطلبانه‌بودن مشارکت و امکان انصراف در هر مرحله بدون عواقب تأکید شد. به‌منظور محرمانگی، پرسشنامه‌ها کدگذاری و بدون درج اطلاعات هویتی توزیع شدند. داده‌ها صرفاً برای اهداف علمی استفاده شد و در اختیار مدیران یا بهزیستی قرار نگرفت. ملاکهای ورود شامل: سن ۱۸–۱۲ سال، سکونت در مراکز بهزیستی اردبیل، حداقل پایه هفتم تحصیلی و تمایل به مشارکت بود.

ملاکهای خروج شامل: انصراف، تکمیل ناقص (بیش از ۱۰درصد بدون پاسخ) و اختلالات شناختی یا روانی شدید. طول‌مدت اقامت معیار خروج نبود تا تنوع جمعیت‌شناختی و قابلیت تعمیم نتایج حفظ شود.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌های مربوط به متغیرها از ابزارهای زیر استفاده شد:

– پرسشنامه استاندارد سازگاری اجتماعی بل[1]: پرسشنامه سازگاری اجتماعی دارای ۳۲ سؤال بوده که توسط بل در سال ۱۹٦۸ طراحی شد و شامل پنج بعد الف) سازگاری در خانه، ب) سازگاری بهداشتی، ج) سازگاری اجتماعی، د) سازگاری عاطفی، هـ) سازگاری شغلی (تحصیلی) است. در این پرسشنامه پاسخها براساس طیف لیکرت صفر و یک نمره‌گذاری می‌شود. بل (۱۹٦۸) ضرایب اعتبار را برای خرده‌مقیاسهای سازگاری اجتماعی، برای کل آزمون به ترتیب ۰/۸۸ و ۰/۹٤ گزارش کرده است. همچنین این آزمون روایی بالایی در تشخیص گروههای بهنجار از نوروتیک و همبستگی با آزمون شخصیت آیسنک نشان داده است (بل، ۱۹٦۸).

در ایران این پرسشنامه توسط میکائیلی و امام‌زاده (۲۰۰۸) هنجار شده است که آلفا برای کل این آزمون ۰/۸٤ و روایی ۰/۸۰ به دست آمد. در پژوهش حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ برآورد شد که نشان از مطلوب‌بودن ابزار پژوهش دارد.

– پرسشنامه تاب‌آوری کانر و دیویدسون[2]: این پرسشنامه را کانر و دیویدسون (۲۰۰۳) تهیه کردند. این پرسشنامه با ۲۵ سؤال در مقیاس لیکرت بین صفر (کاملاً نادرست) و ٤ (کاملاً درست) نمره‌گذاری می‌شود. نمره میانگین این مقیاس از ۵۲ است که هرچه از ۵۲ بالاتر باشد، تاب‌آوری بالاتری دارد و هرچه نمره او به صفر نزدیک‌تر باشد، تاب‌آوری کمتری دارد. کانر و دیویدسون (۲۰۰۳) ضریب آلفای کرونباخ مقیاس تاب‌آوری را ۰/۸۹ گزارش کرده‌اند. همچنین ضریب پایایی حاصل از روش بازآزمایی در یک فاصله ٤ هفته‌ای ۰/۸۷ بود. آهنگرزاده رضایی و رسولی (۲۰۱۵) به بررسی ویژگیهای روان‌سنجی نسخه فارسی «مقیاس تاب‌آوری کانر– دیویدسون» (CD-RISC) در ۲۰۰ نفر از نوجوانان مبتلا به سرطان پرداختند؛

1. Bell Social Adjustment Questionnaire
2. Connor-Davidson Resilience Scale

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]
[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

همسانی درونی کل مقیاس ۰/۸۲ به دست آمد. ولی‌زاده و همکاران (۲۰۲۳) پایایی به روش آلفای کرونباخ را ۰/۹۰ گزارش کردند. در پژوهش حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ برآورد شد که نشان از مطلوب‌بودن ابزار پژوهش دارد.

– پرسشنامه سبکهای دل‌بستگی[1]: این آزمون توسط هازن و شاور[2] (۱۹۸۷) ساخته شده، یک مقیاس ۲۱ سؤالی است که بر مبنای سبکهای دل‌بستگی سه‌گانه اینزورث ایمن، ناایمن اجتنابی و دوسوگرا در یک مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت (هیچ=۱؛ کم؛ متوسط؛ زیاد؛ خیلی زیاد=۵) طراحی شد.

نمره بیشتر نشان‌دهنده سبک دل‌بستگی غالب فرد است (هازن و شاور، ۱۹۸۷). هازن و شاور (۱۹۸۷) اعتبار این پرسشنامه را به روش بازآزمایی، ۰/۸۱ و با روش آلفای کرونباخ، برابر با ۰/۷۸ به دست آوردند. در ایران ضرایب همبستگی بین نمره‌های یک نمونه ۳۰۰ نفری از آزمودنیها در دو نوبت با فاصله چهار هفته برای سنجش پایایی بازآزمایی در مورد سبکهای دل‌بستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا برای کل آزمودنیها به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۸۳ و ۰/۸٤ برای زنان و برای مردان ۰/۸۸، ۰/۸۳ و ۰/۸۳ به دست آمد.

همچنین روایی محتوایی مقیاس دل‌بستگی بزرگ‌سال با سنجش ضرایب همبستگی بین نمره‌های ۱۵ نفر از متخصصان روانشناسی بررسی شد. ضریب توافق Kendall برای دل‌بستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا به ترتیب ۰/۸۰، ۰/٦۱ و ۰/۵۷ محاسبه شد (بشارت، ۲۰۰۳). حسن‌تهرانی و محرمی (۲۰۲٤) پایایی پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ برای سبکهای ایمن، ناایمن اجتنابی و ناایمن دوسوگرا به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۸۵ و ۰/۸۹ گزارش کردند. در پژوهش حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ برای سبک ایمن، ناایمن اجتنابی و ناایمن دوسوگرا به ترتیب ۰/۹۱، ۰/۸۸ و ۰/۸۰ برآورد شد.

1. Attachment Scale
2. Hazan and Shaver

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

به‌منظور تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۷ استفاده شد. در بخش آمار توصیفی از میانگین، انحراف استاندارد، فراوانی و درصد و در بخش استنباطی از آزمون همبستگی پیرسون و رگسیون چندگانه استفاده شد.

یافته‌ها

در این پژوهش، ۹۰ نوجوان با میانگین سنی ۰۸/۱۶ ± ۲۹/۱ سال در دامنه ۱۲–۱۸ شرکت کردند که ٤٦/۷ درصد (٤۲ نفر) دختر و ۵۳/۳ درصد (٤۸ نفر) پسر بودند. بیشترین فراوانی پایه تحصیلی مربوط به پایه دهم با ۲٦ نفر (۲۸/۹درصد) و کمترین مربوط به پایه هفتم با ٤ نفر (٤/۵درصد) بود. جدول ۱ شاخصهای توصیفی متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. به‌منظور بررسی تأثیر متغیرهای جمعیت‌شناختی بر متغیرهای اصلی پژوهش، از آزمون t دو گروه مستقل (برای جنسیت) و تحلیل واریانس یک‌راهه (برای سن و پایه تحصیلی) استفاده شد. نتایج نشان داد که تفاوت معنی‌داری بین گروههای جنسیتی (دختر و پسر)، گروههای سنی (۱۳–۱۲، ۱۵–۱٤ و ۱۸–۱٦ سال) و گروههای تحصیلی در متغیرهای دل‌بستگی ایمن، اجتنابی، دوسوگرا و تاب‌آوری وجود ندارد ($p>۰/۰۵$). بنابراین، متغیرهای جمعیت‌شناختی تأثیر معنی‌داری بر یافته‌های پژوهش نداشته و نیازی به کنترل آنها در تحلیلهای اصلی نبود.

جدول ۱. آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) متغیرهای اصلی پژوهش

متغیرها		میانگین مفروض	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
سازگاری اجتماعی		۱٦	۱۸/۸۷	۳/۷۰	-۱/۲۵	۱/۳۳
سبکهای دل‌بستگی	دل‌بستگی ایمن	۲٤	۱۷/۳۱	۷/۱۹	۱/۵۹	۱/۱۵
	دل‌بستگی ناایمن اجتنابی	۱۸	۲۲/۸۲	٤/٦۵	-۱/۲۵	۰/۵٦
	دل‌بستگی ناایمن دوسوگرا	۲۱	۲۳/۸۹	۵/۰۸	-۱/۰۳	۰/٦٦
تاب‌آوری		۵/٦۲	۳۸/۸۹	۱۵/۱۸	۱/۱۲	۱/۰۵

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

مطابق جدول ۱، نمره میانگین متغیرهای سازگاری اجتماعی، سبکهای دل‌بستگی و تاب‌آوری را نشان می‌دهد. از سوی دیگر با توجه به مقادیر چولگی متغیرهای سازگاری اجتماعی، سبکهای دل‌بستگی و تاب‌آوری که بین بازه (۲، ۲-) قرار دارند، ازلحاظ کجی متغیرهای پژوهش نرمال بوده و توزیع آنها متقارن است. همچنین مقدار کشیدگی متغیرهای علائم سازگاری اجتماعی، سبکهای دل‌بستگی و تاب‌آوری در بازه (۲، ۲-) قرار دارند. این نشان می‌دهد توزیع متغیرهای پژوهش از کشیدگی نرمال برخوردار هستند.

جدول ۲. ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	سازگاری اجتماعی	سبک دل‌بستگی ایمن	سبک دل‌بستگی ناایمن اجتنابی	سبک دل‌بستگی ناایمن دوسوگرا	تاب‌آوری
سازگاری اجتماعی	۱				
دل‌بستگی ایمن	۰/۵۶**	۱			
دل‌بستگی ناایمن اجتنابی	-۰/۴۸**	-۰/۷۸**	۱		
دل‌بستگی ناایمن دوسوگرا	-۰/۷۱**	-۰/۶۳**	۰/۵۸**	۱	
تاب‌آوری	۰/۶۸**	۰/۷۶**	-۰/۶۶**	-۰/۷۲**	۱

** $P < ۰/۰۱$

با توجه به جدول ماتریس همبستگی، بین متغیرهای سازگاری اجتماعی با دل‌بستگی ایمن ($P < ۰/۰۱$ و $r=۰/۵۶$) و تاب‌آوری ($P < ۰/۰۱$ و $r = ۰/۶۸$) در سطح معنی‌دار ۹۹ درصد رابطه مثبت و معنی‌دار، با دل‌بستگی ناایمن اجتنابی ($P < ۰/۰۱$ و $r = -۰/۴۸$) و دل‌بستگی ناایمن دوسوگرا ($P < ۰/۰۱$ و $r = -۰/۷۱$) در سطح معنی‌دار ۹۹ درصد رابطه منفی و معنی‌دار برقرار است.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

جدول ۳. نتایج تحلیل رگرسیون در پیش‌بینی سازگاری اجتماعی توسط متغیرهای سبکهای دل‌بستگی و تاب‌آوری

متغیر ملاک	متغیرهای پیش‌بین	B	Std	Beta	T	p	VIF	R	R^2	F	p	دوربین واتسون
سازگاری اجتماعی	مقدار ثابت	۱۷/۴۸	۳/۳۹	-	۵/۱۶	۰/۰۰۰	-	۰/۷۶	۰/۵۸	۲۸/۷۱	۰/۰۰۱	۲/۰۸
	دل‌بستگی ایمن	۰/۰۸	۰/۰۵	۰/۲۶	۲/۲۱	۰/۰۳۹	۲/۷۱					
	دل‌بستگی ناایمن اجتنابی	-۰/۱۴	۰/۰۹	-۰/۱۷	-۱/۵۵	۰/۱۲۴	۲/۵۴					
	دل‌بستگی ناایمن دوسوگرا	-۰/۳۷	۰/۰۸	-۰/۵۰	-۴/۷۳	۰/۰۰۰	۲/۲۵					
	تاب‌آوری	۰/۰۷	۰/۰۳	۰/۳۰	۲/۳۶	۰/۰۲۰	۲/۲۴					

با توجه به جدول ۳، میزان مجموع همبستگی سبکهای دل‌بستگی و تاب‌آوری با سازگاری اجتماعی برابر با ۰/۷۶ است. مجذور ضریب همبستگی چندگانه (ضریب تعیین) برابر با ۰/۵۸، درواقع سبکهای دل‌بستگی و تاب‌آوری ۵۸ درصد واریانس سازگاری اجتماعی را تبیین می‌کنند. همچنین مقدار آماره دوربین واتسون برابر ۲/۰۸ است که براساس آن فرض همبستگی باقی‌مانده‌ها رد می‌شود؛ زیرا قرارداشتن مقدار دوربین واتسون در دامنه ۱/۲-۵/۵ حاکی از ردشدن همبستگی باقی‌مانده‌ها است. علاوه براین مقدار عامل تورم واریانس (VIF) متغیرهای پیش‌بین در دامنه ۲/۷۱-۲/۲۴ قرار دارد که براساس آن پیش‌فرض عدم همخطی چندگانه نیز تأیید می‌شود.

همان‌گونه که در جدول بالا مشاهده می‌شود اعتبار تحلیل واریانس رگرسیون چندگانه تأیید شد. با توجه به سطح معناداری که برابر با ۰/۰۰۰ و کوچک‌تر از پنج درصد است بنابراین

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

فرض صفر (عدم برقراری رابطه رگرسیونی) رد می‌شود؛ بنابراین بین سبکهای دل‌بستگی و تاب‌آوری با سازگاری اجتماعی رابطه رگرسیونی وجود دارد. همچنین از بین متغیرهای پژوهش، دل‌بستگی ایمن با بتای ۰/۲۶ (P<۰/۰۵ و T=۲/۲۱)، دل‌بستگی ناایمن دوسوگرا با بتای ۰/۵۰- (P<۰/۰۱ و T=-٤/۷۳) و تاب‌آوری با بتای ۰/۳۰ (P<۰/۰۵ و T=۲/۳٦) به‌طور معناداری می‌توانند سازگاری اجتماعی را پیش‌بینی کنند. با توجه به بتای به‌دست‌آمده دل‌بستگی ناایمن دوسوگرا سهم بیشتری را در پیش‌بینی سازگاری اجتماعی دارد.

بحث

هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی رابطه بین سبکهای دل‌بستگی و تاب‌آوری با سازگاری اجتماعی نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست بود. یافته‌های پژوهش نشان داد که بین سبکهای دل‌بستگی و سازگاری اجتماعی نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست رابطه معناداری وجود دارد، به صورتی که دل‌بستگی ایمن با سازگاری اجتماعی رابطه مثبت و دل‌بستگی ناایمن اجتنابی و دوسوگرا با سازگاری اجتماعی رابطه منفی و معنادار دارند.

این یافته با نتایج پژوهشهای پورکرد و همکاران (۲۰۲۰) که نشان داد شخص دلبسته ایمن دارای مشکلات سازگاری کمتر و شخص دلبسته ناایمن دارای مسائل رفتاری بیشتر و توانایی سازگاری کمتر است. نتایج پژوهشهای فارسی‌جانی و همکاران (۲۰۲۲)، پورسلطانی زرندی (۲۰۲٤) و سلطانی‌پور و همکاران (۲۰۲٤) که مشاهده کردند، با افزایش سبک دل‌بستگی ایمن و کاهش سبک دل‌بستگی دوسوگرا و اجتنابی، سازگاری اجتماعی افزایش می‌یابد، همسو است. این یافته حاکی از آن است که نحوه شکل‌گیری پیوندهای عاطفی اولیه و الگوهای درونی‌شده ناشی از آن، می‌تواند در چگونگی برقراری روابط اجتماعی، پذیرش هنجارهای بین‌فردی و انطباق نوجوان با محیط اجتماعی نقش تعیین‌کننده‌ای ایفا کند.

در تبیین این یافته می‌توان گفت که سبکهای دل‌بستگی، به‌عنوان ساختارهایی درونی،

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

شیوه ادراک فرد از خود، دیگران و جهان اجتماعی را سازمان می‌دهند. نوجوانانی که از دل‌بستگی ایمن‌تری برخوردارند، معمولاً دیگران را در دسترس‌تر و حمایت‌گرتر ادراک می‌کنند، در مواجهه با تعارضها از انعطاف‌پذیری هیجانی بیشتری بهره‌مندند و در برقراری روابط مبتنی بر اعتماد، همکاری و پذیرش اجتماعی عمل می‌کنند. این ویژگیها می‌تواند زمینه‌ساز انطباق بهتر با انتظارات اجتماعی و مشارکت مؤثرتر در تعاملات اجتماعی باشد (شر–سنسور و همکاران، ۲۰۲۰).

در مقابل، نوجوانان دارای الگوهای دل‌بستگی ناایمن، به‌ویژه در دو شکل اجتنابی و دوسوگرا، در ابراز هیجان، اعتماد به دیگران و حفظ تعادل در روابط اجتماعی با دشواری روبه‌رو می‌شوند. در سبک اجتنابی، فرد برای محافظت از خود به فاصله‌گیری عاطفی و اتکای افراطی به خود متوسل می‌شود؛ اما در سبک دوسوگرا، حساسیت بالا به طرد، نگرانی مداوم نسبت به ازدست‌دادن رابطه و بی‌ثباتی هیجانی می‌تواند بر کیفیت تعاملات اجتماعی اثر منفی بگذارد. در هر دو صورت، پیامد مشترک، کاهش ظرفیت انطباق اجتماعی و افزایش احتمال بروز ناسازگاری در روابط بین‌فردی است (خان و کمال، ۲۰۲۳؛ سوچس و الیم، ۲۰۲۲).

نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست به‌دلیل تجربه فقدان، طرد، روابط خانوادگی ناکارآمد، بیش از سایرین در معرض شکل‌گیری دل‌بستگی ناایمن و پیامدهای اجتماعی ناشی از آن قرار دارند. نمونه پژوهش حاضر نوجوانانی را دربرمی‌گیرد که برخی از آنان والدین خود را از دست داده‌اند، برخی از ابتدا از مراقبت مؤثر والدین محروم بوده‌اند و برخی دیگر در بستر بدسرپرستی، بی‌ثباتی یا ناکارآمدی مراقبتی رشد یافته‌اند.

نوع و کیفیت تجربه فقدان یا محرومیت از مراقبت، می‌تواند بر نحوه شکل‌گیری سبک دل‌بستگی و نیز بر ظرفیت نوجوان برای سازگاری اجتماعی اثر متفاوتی بگذارد. برای مثال، نوجوانی که هرگز تجربه پیوند پایدار با یک مراقب قابل‌اتکا را نداشته، در مقایسه با نوجوانی

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

که چنین پیوندی را تجربه کرده اما بعداً آن را از دست داده است، الگوهای دل‌بستگی متفاوت‌تری بروز می‌دهد. ازاین‌رو، بخشی از تفاوتهای مشاهده‌شده در سبکهای دل‌بستگی و سازگاری اجتماعی، نه صرفاً به وضعیت کلی بی‌سرپرست/بدسرپرست‌بودن، بلکه به تفاوت در کیفیت و تداوم تجربه‌های مراقبتی در این زیرگروهها مربوط است.

به‌بیان‌دیگر، سبکهای دل‌بستگی و پیامدهای اجتماعی آنها ممکن است در نوجوانان فاقد والد، نوجوانان فاقد سرپرست مؤثر و نوجوانان دارای تجربه بدسرپرستی، تجلیهای متفاوتی پیدا کند. نوجوانانی دارای تجربه‌های اولیه محرومیت، بیشتر مستعد ایجاد دل‌بستگی ناایمن هستند. این افراد نخست به خود وابسته هستند؛ دیگران را با دیدی بی‌اعتماد می‌بینند؛ از روابط نزدیک ترس دارند؛ به‌ندرت از دیگران کمک می‌گیرند و در دوره‌های حساس رشد، هیچ ارتباط نزدیکی با سایر بزرگ‌سالان ندارند و هیچ ارتباط عاطفی با دیگران ایجاد نمی‌کنند؛ بنابراین، نیاز آنها به امنیت برآورده نمی‌شود و سازگاری اجتماعی کمتری خواهند داشت.

بر این اساس، توجه به کیفیت پیوندهای عاطفی و بازسازی احساس امنیت روانی می‌تواند در برنامه‌های حمایتی و توانمندسازی این نوجوانان جایگاه ویژه‌ای داشته باشد؛ به‌ویژه زمانی که با درنظرگرفتن تفاوتهای ناشی از نوع تجربه سرپرستی و محرومیت طراحی شوند.

دیگر یافته پژوهش نشان داد که بین تاب‌آوری با سازگاری اجتماعی نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهشهای سوسرلند و همکاران (۲۰۲۲)، گائو و همکاران (۲۰۱۹)، ورکو و همکاران (۲۰۱۸) که نشان داده‌اند تاب‌آوری می‌تواند سازگاری اجتماعی مثبت را پیش‌بینی کند و به‌عنوان عاملی محافظتی در مواجهه با شرایط تنش‌زا و آسیب‌زا، به‌ویژه در نوجوانان بی‌سرپرست، بدسرپرست یا دارای والدین جداشده، عمل کند. همچنین، یافته‌های پژوهشهای وطن‌دوست و همکاران (۲۰۲٤)، پورحسین لزرجانی و نویدی‌مقدم (۲۰۲۲) و نجاری و همکاران (۲۰۲۱)، بر وجود رابطه مثبت بین تاب‌آوری و سازگاری اجتماعی نوجوانان و نقش پیش‌بینانه تاب‌آوری همسو است.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

در تبیین این یافته می‌توان گفت، امروزه جدایی والدین و فرزند در نظام اجتماعی تا حد زیادی اجتناب‌ناپذیر است و می‌تواند در کوتاه‌مدت پیامدهای نامطلوبی داشته باشد. ازاین‌رو، شناخت منشأ تاب‌آوری می‌تواند راههای کاهش آثار رویدادهای منفی زندگی را در گروههای آسیب‌پذیر روشن کند. تاب‌آوری با تکیه بر پشتکار، هدفمندی، آرامش، اصالت و اتکا به خود همراه با راهبردهای مقابله‌ای، به مدیریت بحران و سازگاری مثبت فردی کمک می‌کند (سوسرلند و همکاران، ۲۰۲۲).

در برخی از افراد بدسرپرست و بی‌سرپرست، تجربه زودهنگام استرس گاه زمینه افزایش تاب‌آوری در زندگی بعدی را فراهم می‌کند. این توانایی به فرد کمک می‌کند پس از تجربه‌های عاطفی منفی، با بهره‌گیری از مهارتهای مقابله‌ای و سازگاری مؤثر بهبود یابد (ورکو و همکاران، ۲۰۱۸). همچنین، سطوح بالاتر تاب‌آوری می‌تواند اثر عوامل خطر را کاهش دهد و از شدت پیامدهای منفی ناملایمات در نوجوانان بکاهد.

افراد تاب‌آور معمولاً بهتر با رویدادهای منفی زندگی مواجه می‌شوند و درنتیجه مشکلات روانی و اجتماعی کمتری را تجربه می‌کنند؛ ازاین‌رو تاب‌آوری برای دستیابی به پیامدهای اجتماعی مثبت ضروری است (گائو و همکاران، ۲۰۱۹).

تاب‌آوری با سوق‌دادن توجه از ضعفها به توانمندیها و فرصتها، به بازنگری مثبت در موقعیتها کمک می‌کند. فرد تاب‌آور، با وجود تأثیرپذیری از مشکلات، با کسب مهارتهای تازه، حل مسئله، عزت‌نفس، هدفمندی و تمرکز بر نقاط قوت، سازگاری اجتماعی بیشتری پیدا می‌کند. همچنین، تاب‌آوری با افزایش توان فرد در رهایی از سردرگمی و گسترش روابط اجتماعی، به سازگاری او کمک می‌کند. درواقع، تاب‌آوری و سازگاری مکمل یکدیگرند، زیرا عبور از رویدادهای دشوار مستلزم سازگارشدن با آنهاست.

یافته حاضر نشان می‌دهد که هرچه نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست از سطح بالاتری از تاب‌آوری برخوردار باشند، احتمال بیشتری وجود دارد که در مواجهه با فشارها،

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

محرومیتها و تجربه‌های تنش‌زای زندگی، از راهبردهای مقابله‌ای مؤثرتری استفاده کرده و در برقراری روابط اجتماعی، پذیرش نقشهای اجتماعی و انطباق با الزامات محیطی عملکرد مطلوب‌تری نشان دهند.

این یافته را می‌توان از این منظر تبیین کرد که تاب‌آوری با تقویت مؤلفه‌هایی همچون خودکارآمدی و بازنگری مثبت موقعیتهای دشوار، شدت اثر عوامل خطر را کاهش داده و زمینه سازگاری بهتر را فراهم می‌کند. بر این اساس، تاب‌آوری نه‌تنها یک ویژگی فردی، بلکه یک منبع حمایتی مؤثر در کاهش پیامدهای منفی ناشی از شرایط آسیب‌زا محسوب می‌شود؛ بنابراین، تقویت تاب‌آوری در نوجوانان بدسرپرست و بی‌سرپرست می‌تواند آثار مخرب ناملایمات را کاهش داده و علاوه بر بهبود زندگی فردی، عملکرد اجتماعی آنان را نیز ارتقا دهد.

درمجموع، یافته‌ها نشان می‌دهد که سبکهای دل‌بستگی، با فراهم‌کردن چارچوبی ذهنی برای ادراک خود و دیگران، مسیر نوجوان را در ایجاد رابطه، اعتمادسازی و انطباق اجتماعی شکل می‌دهند؛ به‌گونه‌ای که دل‌بستگی ایمن بستر تعامل سالم و مشارکت اجتماعی مؤثر را مهیا می‌کند؛ درحالی‌که الگوهای ناایمن با محدودکردن اعتماد بین‌فردی و انعطاف‌پذیری هیجانی، احتمال ناسازگاری را افزایش می‌دهند. همچنین، تاب‌آوری به‌عنوان یک منبع محافظتی، توان نوجوانان را برای مواجهه سازگارانه با ناملایمات تقویت کرده و آثار شرایط استرس‌زا را تعدیل می‌کند. لذا، سازگاری اجتماعی حاصل تعامل میان تجربه‌های اولیه مراقبتی و تواناییهای روان‌شناختی شکل‌گرفته در سالهای بعدی است.

از محدودیتهای پژوهش می‌توان به استفاده از پرسشنامه خودگزارشی و نمونه‌گیری در دسترس اشاره کرد. همچنین، جامعه پژوهش محدود به نوجوانان مراکز بهزیستی اردبیل بود؛ لذا تعمیم نتایج به سایر رده‌های سنی و شهرها باید با احتیاط انجام شود. افزودن متغیرهایی مانند ارتباطات اجتماعی و نقش والدین بازمانده می‌تواند به نتایج دقیق‌تر کمک کند. پیشنهاد می‌شود سازمانهای متولی، برنامه‌های مداخله‌ای ساختاریافته با محور سلامت روان و

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

تاب‌آوری را با تخصیص منابع انسانی و مالی مناسب اولویت دهند. همچنین، وضعیت سبک دل‌بستگی و سازگاری اجتماعی نوجوانان به‌صورت دوره‌ای ارزیابی شود تا افراد در معرض خطر سریع‌تر شناسایی شده و مداخلات لازم انجام گیرد. با توجه به اکتسابی‌بودن سازگاری، متخصصان و مشاوران می‌توانند با شناسایی نوجوانان دارای مشکلات خانوادگی، در بهبود سازگاری اجتماعی آنان تلاش کنند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاقی پژوهش

این پژوهش بر پایه اصول اخلاقی در پژوهشهای انسانی انجام شده است.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان به طور یکسان در طراحی، اجرا و نگارش تمامی بخشهای این پژوهش مشارکت داشتند.

منابع مالی

برای تهیه این مقاله حمایت مالی مستقیم از هیچ نهاد یا سازمانی دریافت نشده است.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع بین نویسندگان در این مقاله وجود ندارد.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

- Agbaria, Q. (2020). Predictors of personal and social adjustment among Israeli-Palestinian teenagers. ***Child Indicators Research***, 13(3), 917-933. https://doi.org/10.1007/s12187-019-09661-3

- Ahangarzadeh, R. S., & Rasoli, M. (2015). Psychometric properties of the Persian version of "conner-davidson resilience scale" in adolescents with cancer. ***Nursing and Midwifery Journal*** 2015; 13 (9):739-747. https://www.sid.ir/paper/191179/en

- Amini, D., Noroozi Homayoon. M. & Almasi, M. (2022). Relationship between Attachment Styles and Aggression with Individual-Social Adjustment in Married Women Referring to Family Counseling Centers in Hamedan city. ***Journal of Family Relations Studies***, 2 (5): 23-30. https://dx.doi.org/10.22098/jhrs.2022.9528.1018

- Azizi, M., KavehFarsani, Z., & Hajhasani, M. (2025). Investigating the relationship between perception of the interparental conflict and emotional adjustment: with the mediation of social skills and relationship competence among adolescents. ***Social Psychology Research***, 15(58), 37-56. https://doi.org/10.22034/spr.2025.496915.2050

- Bell, R. Q. (1968). A reinterpretation of the direction of effects in studies of socialization. Psychological review, 75(2), 81. https://doi.org/10.1037/h0025583

- Besharat, M. A. (2003). Relation of attachment style with marital conflict. ***Psychological reports***, 92(3_suppl), 1135-1140. https://doi.org/10.2466/pr0.2003.92.3c.1135

- Connor, K. M., & Davidson, J. R. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson resilience scale (CD-RISC). ***Depression and anxiety***, 18(2), 76-82. https://doi.org/10.1002/da.10113

- Ding, X., Zhang, W., Ooi, L. L., Coplan, R. J., Zhu, X., & Sang, B. (2023). Relations between social withdrawal subtypes and socio-emotional adjustment among Chinese children and early adolescents. ***Journal of Research on Adolescence***, 33(3), 774-785. https://doi.org/10.1111/jora.12837

- Ebrahimi, M., Kamiabi, M., Hajipoor Abaie, N., & Soltani, A. (2022). Investigating the factor structure and validating the short form of the California social adaptation scale in abused teenagers in Kerman city in the corona crisis: A descriptive study. ***Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences***, 21(9), 923-938. http://journal.rums.ac.ir/article-1-6660-en.html (In Persian)

- Farsijani, N., Besharat, M. A., & Moghadamzadeh, A. (2022). Predicting social adjustment based on attachment styles and cognitive emotion regulation strategies in adolescents. ***Journal of Psychological Science***, 21(109), 71-88. http://psychologicalscience.ir/article-1-1325-en.html (In Persian)

- Gao, F., Yao, Y., Yao, C., Xiong, Y., Ma, H., & Liu, H. (2019). The mediating role of

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

resilience and self-esteem between negative life events and positive social adjustment among left-behind adolescents in China: a cross-sectional study. ***BMC psychiatry***, 19(1), 239. https://doi.org/10.1186/s12888-019-2219-z

- Green, S. B. (1991). How many subjects does it take to do a regression analysis. ***Multivariate behavioral research***, 26(3), 499-510. https://doi.org/10.1207/s15327906mbr2603_7

- HasanTehrani, R., & Moharami, J. (2024). Predicting neuroticism traits based on various attachment styles and psychological well-being with the mediation of uncertainty intolerance in college students. ***Journal of Psychological Science***, 23(137), 209-227. http://psychologicalscience.ir/article-1-2246-en.html (In Persian)

- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). ***Romantic love conceptualized as an attachment process***. In Interpersonal development (pp. 283-296). Routledge.

- Helens-HartR. (2019). The employability self-assessment: identifying and appraising career identity, personal adaptability, and social and human capital. Manage. ***Teach. Rev***.4, 6–13. https://doi.org/10.1177/2379298118775937

- Hillis, S. D., Unwin, H. J. T., Chen, Y., Cluver, L., Sherr, L., Goldman, P. S., Ratmann, O., Donnelly, C. A., Bhatt, S., & Villaveces, A. (2021). Global minimum estimates of children affected by COVID-19-associated orphanhood and deaths of caregivers: a modelling study. ***The Lancet***, 398(10298), 391-402. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)01253-8

- Khan, A., & Kamal, A. (2023). Emotional Intelligence as a Mediator between Psychological Maladjustment and Attachment Styles among Orphan Adolescents. ***Journal of Behavioural Sciences***, 33(1). 69-98. https://pu.edu.pk/images/journal/doap/PDF-FILES/4_V33-1-2023.pdf

- Kobulsky JM, Villodas M, Yoon D, Wildfeuer R, Steinberg L, & Dubowitz H (2022). Adolescent neglect and health risk. ***Child maltreatment***, 27(2), 174–184. https://doi.org/10.1177/10775595211049795

- Lancaster, R., Englund, H., Anibas, M., & Berg, C. V. (2023). Self-Compassion and Resilience in a National Sample of Nursing Students Amid the COVID-19 Pandemic. ***Nursing Education Perspectives***, 44(1), 43-45. https://doi.org/10.1097/01.NEP.0000000000001079

- Lang J, Kerr DM, Petri-Romão P, McKee T, Smith H, Wilson N, Zavrou M, Shiels P, & Minnis H (2020). The hallmarks of childhood abuse and neglect: A systematic review. PLoS One, 15(12), e0243639. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0243639

- Lee, G. Y., & Fletcher, A. C. (2023). Emotional detachment moderates associations between students' perceptions of parental support and first-year college adjustment: Gen-

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

erational status differences. Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice, 24(4), 1002-1027. https://doi.org/10.1177/1521025120960036

- Merkul, I. A., & Volchanskaya, V. O. (2021). Assessment of the readiness of graduates of organizations for orphans and children left without parental care, and graduates of foster families for an independent life: A review and analysis of regional practices. СОЦИАЛЬНЫЕ НАУКИ И ДЕТСТВО, 38. https://doi.org/10.17759/ssc.2021020203

- Najari, M., Jadidi, H., Moradi, O., & karimi, Q. (2021). The Causal Modeling of Social Adjustment Based on Emotional Intelligence, Resilience, and Critical Thinking in Secondary School Male Students. https://www.sid.ir/paper/1029100/fa (In Persian)

- Nurdin, L., & Saufa, A. F. (2020). Home libraries and their roles in social changes among rural communities in Indonesia. DESIDOC Journal of Library & Information Technology, 40(06), 353-359. https://doi.org/10.14429/djlit.40.06.15684

- Onkari, D., & Itagi, S. (2019). Resilience among rural orphans. Pharma Innov. J, 8, 396-399.

- Poorhousein, L. Z., & Navidi, M. M. (2022). The Relationship between Resilience and Self-compassion with Social Adjustment among Female High School Students in City of Kelachay. COMMONITY HEALTH, 9(1), 73-81. https://sid.ir/paper/1008642/en (In Persian)

- Poorsoltani Zarandi, H. (2024). Devising the Pattern of Attachment Style and Social Compatibility of the Students in Alborz Physical Education Vocational Schools. Journal of New thoughts in Educational Sports, 1(1), 59-72. https://sid.ir/paper/1008642/en (In Persian)

- Pourkord, M., Mirdrikvand, F., & Karami, A. (2020). Predicting resilience in students based on happiness, attachment style, and religious attitude. Health, Spirituality and Medical Ethics, 7(2), 27-34.

- SadockB. J.KaplanH. I.SadockV. A. (2007). Kaplan & Sadock's synopsis of psychiatry: Behavioral sciences/clinical psychiatry. 10th Edn. Philadelphia: Wolter Kluwer/Lippincott Williams & Wilkins.

- Schenck, L. K., Eberle, K. M., & Rings, J. A. (2016). Insecure attachment styles and complicated grief severity: Applying what we know to inform future directions. ***OMEGA-Journal of Death and Dying***, 73(3), 231-249. https://doi.org/10.1177/0030222815576124

- Sher-Censor, E., Gur-Yaish, N., Shiff, H., & Harel-Zeira, N. (2020). Mothers' attachment style and information processing of stressful situations involving their children. ***Journal of Child and Family Studies***, 29(11), 3059-3070. https://doi.org/10.1007/s10826-020-01802-5

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

- Shirazi, E., Ghasemi Motlagh, M., Esmaeeli Shad, B., & Bakhshipoor, A. (2022). Modeling borderline personality traits based on attachment: the mediating role of self-differentiation and emotional dysregulation. ***Journal of Applied Family Therapy***, 3(4), 185-207. https://doi.org/10.61838/kman.aftj.3.4.11 (In Persian)

- Siegel, D. J. (2020). ***The developing mind: How relationships and the brain interact to shape who we are***. Guilford Publications.

- Sochos, A., & Aleem, S. (2022). Parental attachment style and young persons' adjustment to bereavement. ***Child & Youth Care Forum***, 51(1), 161-179. https://doi.org/10.1007/s10566-021-09621-5

- Soltanpour, P. B. K., J, & Khanjani, Z. (2024). The Relationship between Mothers\'Attachment Style and their Teenagers' Social and Academic Adjustment. ***QJFR***, 21 (2):7-25. https://www.sid.ir/paper/1505827/en

- State Welfare Organization of Iran. (2024). ***Statistical yearbook*** (p. 58). State Welfare Organization Publications.

- Sutherland, S. C., Shannon, H. S., Ayuku, D., Streiner, D. L., Saarela, O., Atwoli, L., & Braitstein, P. (2022). The relationships between resilience, care environment, and social-psychological factors in orphaned and separated adolescents in Western Kenya. ***Vulnerable children and youth studies***, 17(2), 165-179. https://doi.org/10.1080/17450128.2022.2067381

- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2007). ***Using multivariate statistics*** (Vol. 5, pp. 481-498). Boston, MA: pearson. https://pdfs.semanticscholar.org/15ee/62a62fb486abde0a45f9c76725ad0254f3b2.pdf

- Telitsyna, A. Y. (2021). Social Adaptation of Orphans and Children left without Parental Care in Substitute Families. ***СОЦИАЛЬНЫЕ НАУКИ И ДЕТСТВО***, 85. https://doi.org/10.17759/ssc.2021020207

- Theron, L., Ruth Mampane, M., Ebersöhn, L., & Hart, A. (2020). Youth resilience to drought: learning from a group of South African adolescents. ***International journal of environmental research and public health***, 17(21), 7896. https://doi.org/10.3390/ijerph17217896

- Tripathy, M., & Sahu, B. (2019). Impact of family environment on socio-emotional adjustment of adolescent girls in rural areas of western Odisha. ***Asian Journal of Basic Science & Research (AJBSR),*** 1(1), 27-35. https://ajbsr.net/data/uploads/105.pdf

- UNICEF. (2024). ***Every child is protected from violence, exploitation, abuse, neglect and harmful practices***. Global Annual Results Report.

- Valizadeh, H., Ahmadi, V., & Mirshekar, S. (2023). The effectiveness of compassion-focused therapy on resilience, emotional ataxia and feelings of loneliness in fe-

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]

male heads of households. ***Journal of Modern Psychological Researches***, 18(69), 257-265. https://doi.org/10.22034/jmpr.2023.16248 (In Persian)

- Vatandoust, M., Bagherian, F., Shokri, O., & Vatandoust, M. (2024). The Mediating Role of Resilience and Health Behaviors on the Relationship of Emotional Intelligence and Social Adjustment. ***Journal of Applied Psychological Research***, 14(4), 239-262. https://doi.org/10.22059/japr.2024.338448.644185

- Worku, B. N., Abessa, T. G., Franssen, E., Vanvuchelen, M., Kolsteren, P., & Granitzer, M. (2018). Development, social-emotional behavior and resilience of orphaned children in a family-oriented setting. ***Journal of Child and Family Studies***, 27(2), 465-474. https://doi.org/10.1007/s10826-017-0908-0

- Yuniar, N. F. (2021). Childhood social skills and attachment styles: A systematic review. OPTIMA: ***Journal of Guidance and Counseling***, 1(1), 36-54. https://ejournal.upi.edu/index.php/optima/article/view/35832

- Zhang, D., & Xia, C. (2021). ***Ice and snow sports education based on 5G cloud computing to improve the social adaptability of southern university students***. Sci. Prog.2021, 1–12. https://doi.org/10.1155/2023/9867894

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-02]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.4766.1]